

Mieczysław Kowerski

Marian Wargacki

Nastroje gospodarcze w województwie lubelskim w drugim kwartale 2002 roku

W pierwszej dekadzie lipca 2002 roku przeprowadzono kolejne, piąte badanie nastrojów gospodarczych w województwie lubelskim¹. Tym razem badaniami objęto 186 przedsiębiorstw i 345 gospodarstw domowych. Ankieterzy odwiedzili 39 przedsiębiorstw przemysłowych, 11 budowlano-montażowych, 48 usługowych i 88 przedsiębiorstw handlowych.

Badane przedsiębiorstwa uszeregowano według klas zatrudnieniowych i stanowiły one reprezentatywną próbę w swoich klasach. Ich procentowy udział w ogólnej liczbie badanych firm wyniósł:

- 44% przedsiębiorstwa mikro (1-9 zatrudnionych);
- 17% przedsiębiorstwa małe (10 - 49 zatrudnionych);
- 27% przedsiębiorstwa średnie (50 - 249 zatrudnionych);
- 12% przedsiębiorstwa duże (250 i więcej zatrudnionych).

Wśród badanych firm przeważały przedsiębiorstwa prywatne (około 95% badanych przedsiębiorstw). Pozostałe to przedsiębiorstwa państwowe i posiadające inną strukturę własności.

Biorąc pod uwagę wielkość obrotów w 2001 roku - 25% badanych przedsiębiorstw osiągnęła obroty na poziomie do 100 tys. zł, 39% klasyfikowano w przedziale od 100 tys. zł do 1 mln zł, a 36% badanych przedsiębiorstw osiągało obroty powyżej 1 mln zł.

Badane gospodarstwa domowe podlegały klasyfikacji w zależności od ich liczby na obszarach wiejskich i w miastach. Do badań wybrano gospodarstwa o różnej liczbie domowników, jednak zdecydowaną większość z nich (80%) stanowiły gospodarstwa składające się z trzech i więcej osób. W badanej próbie wystąpiło 5% gospodarstw jednoosobowych, 15% dwuosobowych, 30% trzypodobowych, 31% cztero-

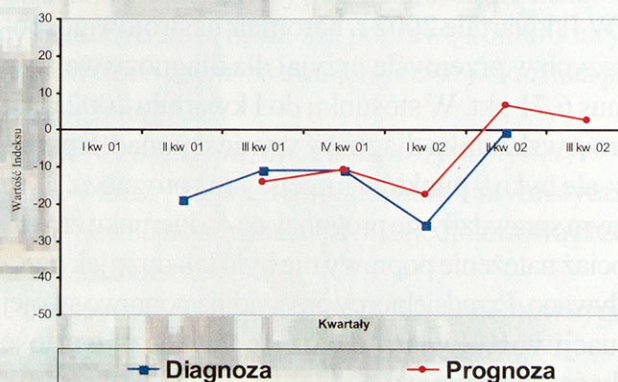
osobowych i 19% gospodarstw składających się z pięciu i więcej osób. Tę grupę respondentów sklasyfikowano także według deklarowanego miesięcznego dochodu na 1 osobę w gospodarstwie.

W badaniach uczestniczyło 10% gospodarstw domowych deklarujących miesięczny dochód poniżej 100 zł na 1 osobę, 39% gospodarstw o dochodach z przedziału 100-300 zł

na 1 osobę, 33% gospodarstw domowych deklarujących dochody mieszczące się w przedziale od 300 zł do 600 zł oraz 18% gospodarstw deklarujących dochody wyższe niż 600 zł na osobę. Badane gospodarstwa w większości (72%) zaliczyć można do grupy osiągającej średnie dochody.

1. Ogólny barometr nastrojów gospodarczych

W ocenie ankietowanych przedsiębiorców i gospodarstw domowych sytuacja gospodarcza województwa w II kwartale była znacznie lepsza niż w I kwartale, chociaż nie tak dobra, jak się tego spodziewano 3 miesiące wcześniej, kiedy przeprowadzono poprzednie badanie. Jednocześnie sytuacja ta była o wiele lepsza niż rok wcześniej, gdy po raz pierwszy przeprowadzono badanie.

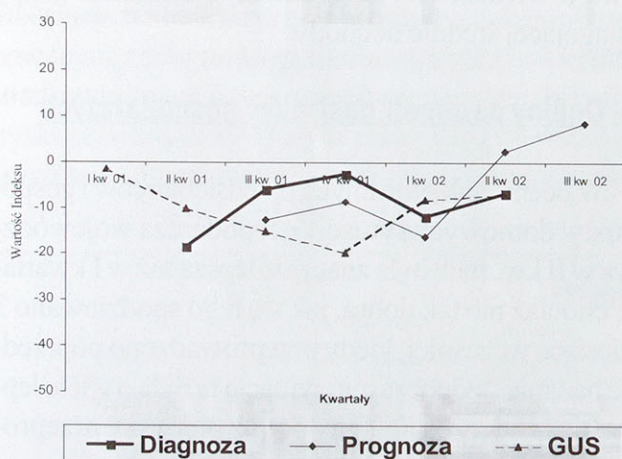

Diagnostyczny wskaźnik klimatu koniunktury dla województwa lubelskiego w II kwartale 2002 roku

¹ Metodologię badania zaprezentowano w: M. Kowerski, Barometr nastrojów gospodarczych w województwie lubelskim, Barometr regionalny 1/ 2002.

wyniósł minus 0,68 pkt. i był aż o 25 punktów wyższy niż wskaźnik diagnostyczny dla I kwartału, tym niemniej był nieco (o 7,4 punktu) niższy niż prognoza na drugi kwartał, poczyniona przez ankietowanych 3 miesiące wcześniej. Tak więc w pełni trafne co do kierunku (poprawa) okazały się prognozy stawiane podczas badania kwietniowego. Natomiast skala poprawy, choć niewątpliwie wysoka, okazała się nieco niższa niż prognoza. Zauważyć również należy, że wartość ogólnego barometru nastrojów gospodarczych w II kwartale, chociaż najwyższa w historii prowadzonych badań, jest nadal ujemna. A to oznacza, że nadal ponad połowa respondentów pesymistycznie patrzy na swoją sytuację gospodarczą. Zmiana może nastąpić w III kwartale, jako że wskaźnik prognostyczny wyniósł 2,82 pkt. Przedsiębiorcy wykazują optymistyczne nastroje co do kształtowania się koniunktury gospodarczej w kolejnym kwartale, natomiast pesymizm przeważa wśród gospodarstw domowych.

2. Barometr nastrojów w przemyśle

W II kwartale 2002 r. barometr nastrojów gospodarczych w przemyśle przyjął dla diagnostyki wartość minus 6,71 pkt. W stosunku do I kwartału 2002 roku wzrost wskaźnika diagnostyki wyniósł ponad 5 punktów, ale był o 9 punktów mniejszy niż prognoza. Tym samym sprawdziły się prognozy co do kierunku zmian, chociaż natężenie poprawy nie było tak duże jak przewidywano. Przedsiębiorcy przewidują poprawę swojej sytuacji w III kwartale o czym świadczy wartość wskaźnika prognostycznego: 8,45 pkt. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w przemyśle, obejmujący cały kraj, wynikający z badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, wyniósł w czerwcu br. minus 7,0 pkt. Porównanie wyników dla całego kraju i dla województwa lubelskiego pokazuje, że

są one bardzo zbliżone. W porównaniu z tym samym okresem roku 2000 zanotowano poprawę nastrojów w przemyśle, chociaż nadal przeważa pesymizm.

Na wzrost wskaźnika diagnostyki w II kwartale 2002 roku wpłynęły:

- ➔ znaczny wzrost przewagi respondentów optymistycznie oceniających wielkość produkcji sprzedanej w badanym okresie,
- ➔ znaczny wzrost przewagi respondentów sygnalizujących wzrost poziomu zamówień,
- ➔ utrzymanie się na podobnym poziomie salda ocen optymistycznych i pesymistycznych co do oceny ogólnej sytuacji przedsiębiorstw przemysłowych w badanym okresie.

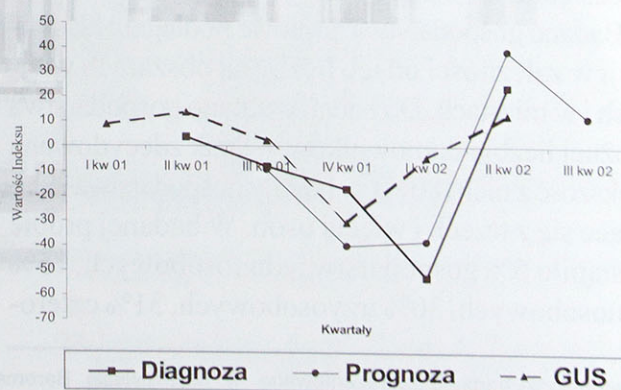
Negatywny wpływ na wskaźnik ma ocena respondentów co do poziomu zapasów wyrobów gotowych; w II kwartale znacznie wzrosła przewaga przedsiębiorców informujących o wzroście poziomu zapasów w ich firmach.

Na wzrost wskaźnika prognozy wpłynęły:

- ➔ znaczny wzrost przewagi respondentów spodziewających się zwiększenia liczby zatrudnionych,
- ➔ znaczna przewaga respondentów oceniających, iż poziom zamówień w III kwartale 2002 roku w porównaniu z II kwartałem ulegnie wzrostowi.

Negatywny wpływ na indeks prognozy ma nieznaczny spadek przewagi respondentów optymistycznie oceniających perspektywy wielkości produkcji sprzedanej w kolejnym kwartale. Znaczny spadek optymizmu zaobserwowano w ocenach dotyczących przewidywanej ogólnej sytuacji przedsiębiorstw w III kwartale br. w porównaniu z II kwartałem br.

3. Barometr nastrojów w budownictwie

Poczynione w I kwartale prognozy wskazywały na możliwość znaczącej poprawy sytuacji przedsiębiorstw budowlanych w ciągu najbliższych trzech miesięcy. I tak się w istocie stało. W II kwartale 2002 roku barometr nastrojów gospodarczych w budownictwie przyjął dla diagnozy wartość plus 24,24 pkt. W stosunku do I kwartału 2002 r. wzrost wskaźnika diagnozy wyniósł aż ponad 77 punktów. Należy także podkreślić, iż wskaźnik diagnozy osiągnął w obecnym badaniu najwyższą wartość w swojej historii. Mniej optymistyczne, chociaż nadal pozytywne, są prognozy przedsiębiorców budowlanych na III kwartał br. (wskaźnik prognostyczny wyniósł plus 11 pkt.). Diagnoza i prognoza dla budownictwa jest obciążona niskim wskaźnikiem reprezentatywności z powodu małej ilości otrzymanych ankiet.

Wskaźnik ogólnego klimatu w budownictwie, ogłoszony przez GUS w czerwcu br. wyniósł plus 13,0 pkt. i w stosunku do nastrojów z marca br., wzrósł o 17,2 pkt. Porównując wyniki badań w województwie lubelskim z danymi dla całego kraju przedstawionymi przez GUS, przedsiębiorcy województwa lubelskiego bardziej optymistycznie oceniają sytuację w branży niż przedsiębiorcy z innych części kraju, przy czym należy podkreślić, iż obydwa badania pokazują podobne tendencje.

Na wzrost wartości wskaźnika diagnozy w II kwartale 2002 roku wpłynęły:

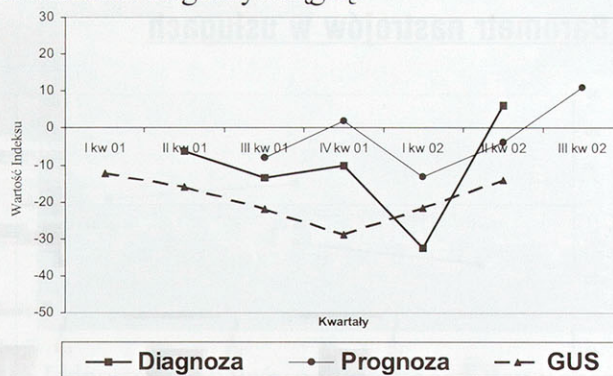
- ➔ znaczny wzrost przewagi respondentów optymistycznie oceniających obecną sytuację finansową przedsiębiorstwa,
- ➔ wzrost przewagi respondentów sygnalizujących wzrost wielkości produkcji budowlano-montażowej,
- ➔ przewaga respondentów informujących o zwiększeniu wielkości zatrudnienia.

Na spadek wartości wskaźnika prognozy na III kwartał wpłynęły:

- ➔ wzrost ilości respondentów spodziewających się pogorszenia sytuacji finansowej przedsiębiorstwa w III kwartale 2002 r.,
- ➔ znaczny wzrost ilości przedsiębiorców oceniających, iż przewidywana wielkość produkcji budowlano-montażowej w III kwartale br. ulegnie spadkowi,
- ➔ wzrost ilości respondentów planujących w najbliższych trzech miesiącach zmniejszenie ilości zatrudnienia.

4. Barometr nastrojów w handlu

W II kwartale 2002 roku barometr nastrojów gospodarczych w handlu przyjął dla diagnozy wartość plus 6,25 pkt. W stosunku do I kwartału 2002 roku wzrost wskaźnika diagnozy wyniósł ponad 38 punktów i był o 2,43 punktu wyższy niż prognozy wykonane 3 miesiące wcześniej. Należy także podkreślić, iż wskaźnik diagnozy osiągnął

w obecnym badaniu wyższą wartość niż w badaniach przeprowadzonych rok temu i wartość ta jest najwyższa dla tego wskaźnika od początku badań. Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, oczekiwania respondentów co do kształtowania się trendu dla barometru nastrojów gospodarczych sprawdziły się.

Wskaźnik ogólnego klimatu w budownictwie, ogłoszony przez GUS w czerwcu br. wyniósł minus 14,0 pkt. i w stosunku do danych z marca br. wzrósł o 7,6 pkt. Analiza porównawcza danych z województwa lubelskiego i GUS pokazuje, iż przedsiębiorcy z województwa lubelskiego bardziej optymistycznie oceniają sytuację w branży niż przedsiębiorcy z całego kraju.

Jednocześnie należy podkreślić, że przedsiębiorcy handlowi liczą na dalszą poprawę koniunktury w III kwartale o czym informuje wartość wskaźnika prognozy: plus 11,11.

Na wzrost wskaźnika diagnozy wpłynęły:

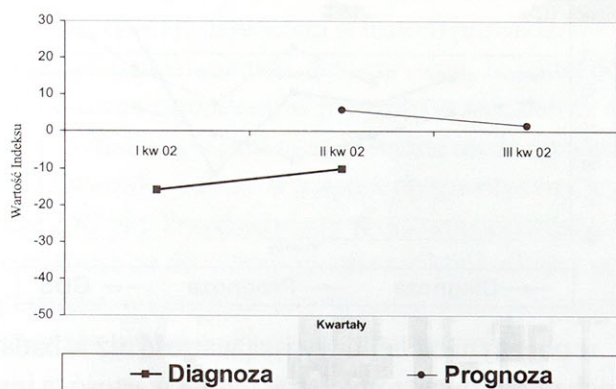
- ➔ wzrost przewagi respondentów optymistycznie oceniających obecną sytuację finansową przedsiębiorstwa,
- ➔ znaczny wzrost przewagi respondentów sygnalizujących wzrost wielkości obrotów.

Na wzrost wskaźnika prognozy wpłynęły:

- ➔ wzrost przewagi respondentów spodziewających się poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstwa w III kwartale 2002 r.,

- ➔ wzrost ilości przedsiębiorców oceniających, iż przewidywana wielkość obrotów w III kwartale br. ulegnie wzrostowi,
- ➔ spadek pesymizmu w ocenie perspektyw ilości zatrudnionych w badanej branży w III kwartale.

5. Barometr nastrojów w usługach

W I kwartale 2002 roku barometr nastrojów gospodarczych w województwie lubelskim został wzbogacony o cząstkowy barometr nastrojów w usługach. W drugim badaniu wskaźnik diagnozy wyniósł minus 10,25 pkt., a wskaźnik prognozy plus 1,68 pkt.

Na wartość wskaźnika diagnozy w II kwartale wpłynęły:

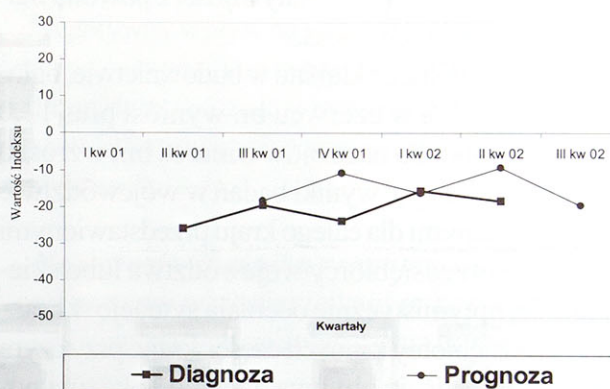
- ➔ zmniejszenie się przewagi respondentów pesymistycznie oceniających obecną sytuację finansową przedsiębiorstwa,
- ➔ nieznaczna przewaga przedsiębiorców oceniających, iż obecny popyt na usługi w porównaniu z I kwartałem 2002 roku zmniejszył się,
- ➔ wzrost ilości przedsiębiorstw informujących o zmniejszeniu zatrudnienia w II kwartale 2002 roku.

Na wartość wskaźnika prognozy wpłynęły:

- ➔ minimalna przewaga respondentów spodziewających się poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstwa w III kwartale 2002 roku,
- ➔ przewaga przedsiębiorców oceniających, iż w ciągu najbliższych trzech miesięcy wielkość popytu na usługi wzrośnie,
- ➔ wzrost ilości przedsiębiorstw spodziewających się redukcji zatrudnienia w kolejnych trzech miesiącach.

6. Barometr nastrojów w sektorze gospodarstw domowych

Wskaźnik diagnozy w II kwartale 2002 roku wyniósł minus 18,33 pkt. W przypadku diagnozy w stosunku do I kwartału br., wskaźnik ten spadł o ponad 2 punkty, co oznacza, że w tym przypadku nie sprawdziły się co do kierunku prognozy poczynione 3 miesiące temu, które zakładały pewną niewielką poprawę koniunktury. W rzeczywistości wzrosła ilość respondentów pesymistycznie oceniających nastroje gospodarcze w badanej branży. Pewnym pozytywnym sygnałem jest fakt, że wartość wskaźnika diagnostycznego wzrosła w porównaniu z II kwartałem 2001 roku.

Również prognozy na III kwartał są pesymistyczne. Wskaźnik prognozy wynosi minus 19,53 a więc jest o 1,2 punktu niższy od wskaźnika diagnozy w II kwartale.

Na spadek wskaźnika diagnozy wpłynęły:

- ➔ znaczny wzrost ilości respondentów informujących o spadku wydatków na dobra konsumpcyjne w badanym kwartale,
- ➔ utrzymująca się bez zmian ocena bieżącej sytuacji finansowej badanych gospodarstw domowych,
- ➔ nieznaczny wzrost ocen optymistycznych w ocenie bieżącej sytuacji gospodarczej województwa lubelskiego.

Na spadek wskaźnika prognozy wpłynęły:

- ➔ znaczny wzrost ocen pesymistycznych dotyczących przyszłej sytuacji finansowej badanych gospodarstw domowych,
- ➔ znaczny wzrost ilości respondentów przewidujących ograniczenie wydatków na dobra konsumpcyjne w III kwartale 2002 r.,

- ➔ znaczne zwiększenie się ilości gospodarstw domowych przewidujących zmniejszenie stanu oszczędności w nadchodzących 3 miesiącach,
- ➔ znaczny wzrost ilości ankietowanych uważających, iż ich sytuacja gospodarcza w województwie lubelskim w ciągu najbliższych 3 miesięcy pogorszy się,
- ➔ nieznaczny wzrost ilości gospodarstw domowych oczekujących zwiększenia się poziomu bezrobocia w województwie lubelskim.

7. Wyniki badania a sytuacja gospodarcza województwa w II kwartale 2002 roku

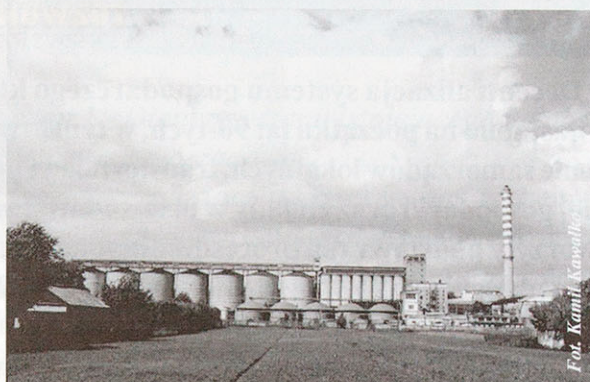
W II kwartale 2002 roku w porównaniu z I kwartałem nastąpiła znaczna poprawa podstawowych wskaźników charakteryzujących gospodarkę województwa. W II kwartale w porównaniu z I kwartałem :

- ✓ produkcja sprzedana w przemyśle była wyższa o 6,5%,
- ✓ produkcja sprzedana w budownictwie wzrosła o 41,4%,
- ✓ sprzedaż detaliczna wzrosła o 9,9%.

W ciągu ostatnich trzech miesięcy nastąpiła poprawa na rynku pracy województwa. W końcu czerwca liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw była wyższa w porównaniu ze stanem w końcu marca o

0,4%. Stopa bezrobocia w tym czasie obniżyła się o 0,9 punktu do 15,3%.

Powyższe dane są wartościowo-ilościową podstawą wyjaśnienia zaobserwowanej w badaniu poprawy nastrojów gospodarczych w II kwartale w porównaniu z I kwartałem.

Jednocześnie należy podkreślić sezonowy charakter wzrostu większości wskaźników w II kwartale. Porównanie z podobnymi wielkościami z II kwartału 2001 roku wskazują na pozostawanie większości kategorii makroekonomicznych województwa na ścieżce malejącego trendu. Jedynie produkcja sprzedana w przemyśle była w II kwartale 2002 o 3,3% wyższa niż w tym samym okresie 2001 roku. Szczególnie duże załamanie występuje w

budownictwie. I właśnie długookresowy trend determinuje ujemną wartość (-0,68) ogólnego wskaźnika nastrojów gospodarczych w województwie w II kwartale 2002 roku.

Tablica 1. Gospodarka województwa lubelskiego w II kwartale 2002 roku.

Wskaźnik	II kwartał 2001	I kwartał 2002	II kwartał 2002	Dynamika w %	
				II kw. 2002 I kw. 2002	II kw. 2002 II kw. 2001
1. Produkcja sprzedana przemysłu w mln zł	2931,4	2844,1	3028,7	106,5	103,3
2. Produkcja sprzedana w budownictwie w mln zł	418,8	236,2	334,0	141,4	79,8
3. Sprzedaż detaliczna towarów w sektorze przedsiębiorstw w mln zł	1403,5	1227,3	1348,9	109,9	96,1
4. Pracujący w sektorze przedsiębiorstw w końcu kwartału w tys. osób	173,4	161,2	161,8	100,4	93,1
5. Stopa bezrobocia w końcu kwartału w %	14,3	16,2	15,3	94,4	113,3

Źródło : Obliczenia własne na podstawie : *Biuletyn statystyczny województwa lubelskiego*, 6/2002
Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin lipiec 2002.